

TENDINȚE ȘI PERSPECTIVE ALE PREȚURILOR PE PIEȚELE INTERNAȚIONALE ALE PRINCIPALELOR MATERII PRIME¹

MARIA CARTAS

Rezumat

În 2012, piețele internaționale ale materiilor prime au înregistrat prețuri în scădere, în special în prima jumătate a anului, cu o tendință de ușoare creșteri în special în trimestrul IV. Pe ansamblul anului, prețurile medii au scăzut la majoritatea materiilor prime, reflectând în general o cerere mai slabă și situația economică globală incertă. Prognozele pe termen scurt indică o tendință de declin al prețurilor pentru toate grupele principale de materii prime, inclusiv țitei și exclusiv metale, ale căror prețuri se așteaptă să fie susținute de redresarea economiei mondiale și creșterea cererii, în special în China. Această țară reprezintă un actor important pe majoritatea piețelor internaționale ale materiilor prime, deținând ponderi importante în consumul mondial și în schimburile internaționale, ca și în producția mondială a unora dintre produsele analizate, exercitând astfel o influență importantă asupra prețurilor. Pe de altă parte, această țară reprezintă un partener comercial de seamă, deținând resurse financiare uriașe.

Cuvinte cheie: prețuri internaționale, cotații, materii prime, metale (aluminiu, cupru, plumb, zinc, nichel, cositor, aur, argint, platină, paladiu), produse agroalimentare (grâu, porumb, zahăr, uleiuri vegetale comestibile, carne, cafea, cacao), bumbac, țitei, produse petroliere

JEL E39, F19

¹ Această sinteză privind caracteristicile generale ale evoluției prețurilor pe piețele internaționale ale principalelor materii prime în anul 2012 și perspective pentru anul 2013 se bazează în principal pe monitorizarea permanentă și analizele efectuate de cercetătorii din Institutul de Economie Mondială, precum și pe rapoartele economice periodice ale Fondului Monetar Internațional, ale Comisiei Europene, ale UNCTAD, ale specialiștilor din principalele organizații de profil și țări interesate, pe domenii de specialitate. Articolul se bazează, de asemenea și pe contribuția autorilor la studiul cu tema “Studierea principalelor tendințe ale producției, comerțului și prețurilor produselor de bază, materiilor prime și produselor industriale pe plan mondial. Racordarea României la piețele acestor produse”, coordonator Maria Cartas, Programului I al Academiei Române, *Evaluarea Stării Economiei Naționale – ESEN 2010-2014* Program fundamental al Academiei Române, coordonatori: Prof. univ. dr. Mircea Ciumara, Prof. univ. dr. Corneliu Russu.

Potrivit **Raportului de primăvară al FMI din aprilie 2013 (International Monetary Fund [IMF], 2013)**, prețurile materiilor prime (commodities) au înregistrat, în 2012, un indice în scădere cu 9%, după ce acesta a atins maximul în aprilie 2011, reflectând cererea în general mai slabă și o perspectivă economică globală incertă. Cu toate acestea, prețurile materiilor prime în 2012 s-au situat la niveluri relativ înalte comparativ cu nivelurile istorice anterioare declanșării crizei economice mondiale (2009).

Prețurile materiilor prime au părăsit nivelul minim în iunie 2012, după care au crescut cu 12%, pe fondul limitărilor din domeniul ofertei și al unei îmbunătățiri relative a cererii. Modificările intervenite în domeniul ofertei ca urmare a impactului condițiilor meteorologice au favorizat creșterea temporară cu 10% a prețurilor cerealelor, deși pe ansamblu acestea au înregistrat o tendință ușoară de slăbire. Prețurile la energie au crescut cu 15%, în condițiile unei producții mai joase în cadrul Organizației Țărilor Exportatoare de Petrol (OPEC) și ale unei cereri mai ferme pe piețele economiilor emergente și în SUA. Prețurile metalelor au crescut cu 10%, date fiind așteptările privind o cerere mai fermă în țările emergente, dar stocurile rămân ridicate și majoritatea piețelor sunt excedentare.

Scăderile recente ale volatilității prețurilor materiilor prime reflectă ameliorările înregistrate pe piețele financiare interne și internaționale, ca efect al măsurilor de consolidare bancară, care au contribuit la diminuarea gravității riscurilor de criză. Aceste îmbunătățiri au influențat indicatorii de perspectivă, cum sunt Purchasing Managers' Indices (PMI)² și cotațiile acțiunilor (împreună cu prețurile altor active supuse riscului), care au crescut la nivel mondial.

Perspectivile pe termen scurt ale prețurilor materiilor prime, potrivit Raportului economic al FMI menționat mai sus, așa cum sunt ele ilustrate de prețurile la termen, evidențiază **scăderi semnificative la nivelul tuturor grupelor importante de produse de bază, inclusiv țiței**, astfel:

²Indicele Purchasing Managers Index (PMI) ilustrează situația economică a sectorului manufacturier. El se bazează pe 5 indicatori importanți: comenzi noi, nivelurile indicatorilor, volumul producției și al livrărilor, situația angajărilor. Este utilizat pentru comensurarea presiunii inflaționiste, dar și a activității manufacturiere și este preferat de către investitori întrucât este prezentat în prima zi lucrătoare din luna următoare celei analizate. Indicatorul PMI indică: - o expansiune a activității sectorului manufacturier comparativ cu luna precedentă - când are o valoare mai mare de 50; - o contracție - la o valoare de sub 50; și o stagnare când are o valoare egală cu 50.

- Pe ansamblu, prețurile sunt prognozate să scadă cu 2% în 2013 comparativ cu 2012, pe fondul unei îmbunătățiri a prognozelor privind oferta pentru toate sectoarele principale producătoare de materii prime.
- Prețurile în sectorul energetic sunt prognozate să scadă cu aproape 3%, pe fondul refacerii ofertei de țiței în țările OPEC și prin creșterea puternică a producției în țările non-OPEC, și în special în America de Nord.
- Prețurile la produse agroalimentare sunt proiectate să scadă cu peste 2%, în ipoteza unor condiții meteorologice normale și a unor recolte îmbunătățite.
- Prețurile la băuturi sunt prognozate să scadă, cu circa 12%, dată fiind oferta abundentă.
- Prețurile la metale sunt singurele care sunt prognozate să crească, cu peste 3% pe total, în consonanță cu redresarea economică la nivel mondial și în special în China.

❖ Studiul **„Principalele tendințe ale producției, comerțului și prețurilor unor produse de bază, materii prime și produse industriale pe plan mondial în anul 2012 și perspective pentru 2013”**³ (Institutul de Economie Mondială [IEM], 2013), elaborat în cadrul Institutului de Economie Mondială, aprofundează analiza piețelor pe principalele grupe de materii prime, cu accent pe urmărirea evoluției factorilor fundamentali ai fiecărei piețe analizate (producție, cerere, schimburi comerciale, stocuri), precum și a factorilor care influențează evoluția prețurilor pe piețele analizate, evidențiind următoarele:

1. Metale

Toate metalele de bază, care cotează la Bursa de Metale de la Londra (London Metal Exchange, LME), au înregistrat scăderi importante ale cotațiilor în anul 2012 față de anul 2011, pe fondul unei cereri în general mai slabe și al situației economice globale nesigure. Tendința de declin a

³ Studiul, coordonat de Dr. Maria Cartas, este compus din 3 volume: 1. Oțel, feroaliaje, deșeuri metalice, metale neferoase, metale prețioase; 2. Produse agroalimentare (cereale, uleiuri vegetale comestibile, făinuri proteice, carne, zahăr, cafea) și materii prime agricole nealimentare (bumbac); 3. Țiței și produse petroliere.

fost, în general, mai accentuată în prima jumătate a anului, după care prețurile au tins să depășească, treptat, nivelurile minime, ca rezultat al limitării ofertei și al unei oarecari creșteri a cererii, pe fondul îmbunătățirii condițiilor de creditare pe piețele financiare internaționale.

ALUMINIU. Prețurile aluminiului au scăzut, în 2012 comparativ cu 2011, atât ca medii lunare, cât și ca medii trimestriale. Cea mai mare scădere s-a înregistrat în trimestrul al doilea (-24%) și cea mai mică în trimestrul IV (-5,7%). Media anuală a prețurilor aluminiului în 2012 a fost de 2.019,34 dolari/tonă sau cu 16,1% mai mică decât media anului 2011 (2.406,62 dolari/tonă). Pe parcursul anului 2012, prețurile aluminiului s-au înscris pe un trend general descrescător, singurele luni în care s-au înregistrat creșteri ale mediilor lunare (față de luna precedentă) fiind februarie (+2,79%), septembrie (+11,67%) și decembrie (+7,39%). Trendul descrescător a fost mai accentuat în primul semestru (-18,70%), și în special în trimestrul I (-13%), mediile trimestrelor III și IV fiind susținute de creșterile semnificative înregistrate în septembrie și respectiv în decembrie, astfel încât mediile la nivel de trimestru au înregistrat scăderi mult mai mici comparativ cu reducerile din semestrul I, respectiv -2,82% și -4,16%, astfel că media semestrului II a depășit media semestrului I cu 5,96%. Totuși, pe ansamblul anului trendul s-a menținut descrescător, reflectând supraoferta de metal alb existentă pe piață, care a dus la creșterea semnificativă a stocurilor, pe fondul condițiilor economice în general nefavorabile pe plan mondial (situația economică incertă, cu un ritm scăzut de creștere al PIB în principalele țări dezvoltate și chiar recesiune în Zona euro).

CUPRU. Cotațiile la cupru au scăzut, în termeni de medie anuală, în 2012 comparativ cu 2011, atât la disponibil cât și la termen, cifrându-se la 7.949,95 dolari/tonă (-9,87%) și, respectiv, 7.946,41 dolari/tonă (-10,05%). Principalul factor de scădere al prețului cuprului în 2012 l-a reprezentat diminuarea achizițiilor efectuate de China, principalul consumator de cupru pe plan mondial, mai ales în semestrul al II-lea, pe fondul situației economico-financiare nesigure din principalele țări dezvoltate ale lumii (SUA și UE). Cu toate acestea, prețul cuprului la Bursa de Metale de la Londra s-a menținut peste nivelurile medii anuale din perioada anilor 2008-2010, inclusiv ca medii lunare (cu unele mici excepții).

PLUMB. Prețurile plumbului au scăzut comparativ cu 2011, atât ca medii lunare cât și ca medii trimestriale, în primele trei trimestre ale anului 2012. Cele mai mari scăderi s-au înregistrat în lunile martie (-21,45%), aprilie (-24,74%), iunie (-26,22%), iulie (-29,52%), august (-21,17%). În trimestrul IV, atât mediile lunare cât și media trimestrială au fost superioare celor din 2011 (în medie cu peste 11%), contribuind la diminuarea scăderii pe ansamblul anului la -12,73%, respectiv la o medie anuală de 2.094,69 dolari/tonă (comparativ cu 2.400,11 dolari/tonă în 2011). Cele mai scăzute medii lunare s-au înregistrat în iunie, iulie și august (sub 1.900 dolari/tonă), iar cel mai ridicat nivel s-a înregistrat în decembrie (2.275,50 dolari/tonă). Scăderile importante înregistrate de prețul plumbului în perioada de vară (până la minim 1.744 \$/tonă la 27 iunie) s-au produs, în opinia analiștilor de la Institutul Internațional de Studii privind Plumbul și Zincul (International Lead and Zinc Study Group-ILZSG), pe fondul excedentului de metal existent pe piață la nivel mondial.

ZINC. Cotațiile la zinc, la Bursa de Metale de la Londra, au scăzut atât ca medii lunare (cu excepția lunilor octombrie și decembrie), cât și ca medii trimestriale și ca medie anuală, comparativ cu anul 2011. Scăderile au fost mai pronunțate în primele trei trimestre (în jur de 15% în fiecare trimestru), cele mai mari cifre înregistrându-se în lunile iulie (-21,93%) și august (-18%). Cele mai mici scăderi s-au înregistrat în septembrie (-3,60%) și cu deosebire în noiembrie (-0,62). Singurele luni în care media prețurilor a crescut față de 2011 au fost octombrie (+2,82%) și decembrie (+6,50%). Media anuală a prețurilor zincului a fost de 1.952,60 dolari/tonă în 2012, comparativ cu 2.193,98 dolari/tonă în 2011 (-11,01%). Trendul descrescător al prețului zincului în 2012 comparativ cu 2011 a urmat tendința de declin manifestată și pe parcursul anului, când mediile au scăzut de la o lună la alta, cu excepția lunilor februarie (+3,91%), septembrie (+10,38%) și decembrie (+7%), reflectând dezechilibrul accentuat al raportului cerere-ofertă care a caracterizat piața analizată în 2012.

NICHEL. Cotațiile nichelului la Bursa de Metale de la Londra s-au înscris în același trend de declin, comparativ cu 2011, ca și celelalte metale analizate, atât ca medii lunare, trimestriale, dar și ca medie anuală. Tendința de scădere a cotațiilor medii a fost mai accentuată în primele 3 trimestre (cu scăderi ale mediilor trimestriale de -26,8% în T1, -29,4% în T2 și -25,8% în

T3), în timp ce în T4 s-a înregistrat doar -7,3%. Mediile lunare au înregistrat scăderi cuprinse între -26% - -32% timp de 7 luni consecutive (februarie-august). Media anuală a cotațiilor nichelului la Bursa de Metale de la Londra în 2012 a fost de 17.540 dolari tonă, comparativ cu 22.883 dolari/tonă în 2011 (-23,3%). Factorul principal ce a determinat declinul cotațiilor la nichel l-a constituit balanța excedentară a produsului.

COSITOR. Cotațiile cositorului, la Bursa de Metale de la Londra, au scăzut în 2012, atât ca medii lunare (cu excepția lunii decembrie), cât și ca medii trimestriale (cu excepția trimestrului IV, când creșterea importantă înregistrată în luna decembrie, de 17,62%, a determinat o inversare de tendință, media trimestrială înregistrând o majorare de 3,84%) comparativ cu anul 2011. Cele mai mari scăderi s-au înregistrat în primele 8 luni ale anului, depășind în general 20% și culminând în lunile aprilie (-32,16%), mai (-29,11%) și iulie (-31,86%). Quantumul scăderilor s-a diminuat în septembrie (la -8,65% comparativ cu septembrie 2011) și mai ales în octombrie și noiembrie (-2,17% și respectiv -2,62%). Decembrie a fost singura lună în care cotația medie lunară a cositorului a crescut comparativ cu 2011, cu 17,62%, inversând tendința la nivelul cotației trimestriale, fără a avea intensitatea necesară de a modifica tendința la nivel de an. Astfel, media anuală a cotațiilor cositorului în 2012 s-a cifrat la 21.107,86 dolari/tonă, comparativ cu 26.113,19 dolari/tonă în 2011, marcând o scădere relativă de -19,17%, pe fondul unui deficit al balanței producție - consum.

METALE PREȚIOASE

Pe piețele metalelor prețioase din Londra⁴, aurul - metal prețios utilizat ca materie primă, dar considerat de investitori și ca o „valută” și, implicit, drept un activ de refugiu - a înregistrat o creștere de 6,20% în 2012 comparativ cu 2011, la 1.668,98 dolari/uncie fină, în timp ce argintul - considerat în primul rând un metal industrial, a scăzut cu 11,30%, la 31,15 dolari/uncie fină. Paladiul a înregistrat o scădere comparativ mai mare, de -12,17%, la 644,33 dolari/uncie fină, iar platina a scăzut cu 9,78%, la

⁴ *London Bullion Market* (LBM) și *London Platinum and Palladium Market* (LPPM) - piețe londoneze angro de aur și argint, respectiv platină și paladiu, unde se stabilesc zilnic, în sistem over-the-counter, prețurile de referință (în dolari SUA/uncie fină) pentru toate celelalte piețe mondiale pe care se tranzacționează cele patru metale prețioase.

1.551,89 dolari/uncie fină, reflectând o cerere scăzută din partea sectoarelor industriale consumatoare, pe fondul situației economice mondiale incerte.

AUR. Prețul aurului s-a înscris pe un trend ascendent pe termen lung, atingând un maxim istoric în a doua jumătate a anului 2011, ca urmare a celor două runde de relaxare fiscală („quantitative easing”) ce au favorizat creșterea spectaculoasă a prețului metalului galben, de la 1.308 dolari/uncie fină la începutul anului, la valoarea maximă de 1.920 dolari/uncie fină în septembrie 2011, prag după atingerea căruia a urmat o corecție a prețului până spre finele anului. Corecția a continuat în 2012, prețul reducându-se la niveluri apropiate de 1.800 dolari/uncie fină în ianuarie și februarie și chiar până la sub 1.600 dolari/uncie fină în lunile următoare. Profitând de această ajustare, investitorii au procedat la cumpărare de aur, contribuind la un nou trend crescător. Anunțul unei noi runde de relaxare a politicii monetare în SUA, în septembrie 2012, a dus la creșterea prețului aurului până la nivelul maxim al anului 2012, de 1.795 dolari/uncie. În ultimul trimestru al anului 2012 și începutul 2013 s-au înregistrat corecții, prețul metalului galben coborând la circa 1.660 dolari/uncie fină. Media anuală a prețului aurului în 2012 a fost de aproape 1.669 dolari/uncie fină, depășind cu peste 6% media anului 2011, de 1.571,50 dolari/uncie fină.

Analizii financiari occidentali apreciază că, în 2013, „prețul aurului a înregistrat cel mai slab început de an din ultimul sfert de secol, iar luna februarie s-a încheiat cu cea mai mare cantitate de metal prețios vândută de investitori din 2003 până în prezent”, situație care „sugerează că metalul este pe cale să se devalorizeze puternic pentru prima dată după 12 ani de creștere susținută, perioadă în care prețul aurului a crescut de peste 4 ori, atingând nivelul record de 1.921,15 dolari/uncie fină în septembrie 2011” (Popescu, 2013). Analizii de la Credit Suisse și Barclays anticipează că „raliul de 12 ani al aurului se va încheia în 2013”, iar miliardarul George Soros și-a redus cu 55% expunerea pe cel mai mare fond de tranzacționare a metalului prețios în ultimul trimestru al anului trecut. În opinia analiștilor occidentali ai pieței, scăderea semnificativă a prețului aurului în 2012 s-a produs din cauza migrării investitorilor înapoi, dinspre achizițiile de aur, către burse și obligațiuni, pe fondul aparentei revigorări a celor mai mari economii ale lumii și al creșterii puternice a lichidității, reflectând măsurile de relaxare a politicilor monetare pentru stimularea creșterii economice.

ALTE METALE PREȚIOASE. Potrivit opiniilor exprimate de analiști occidentali, (Pricop, 2013), **paladiul** este considerat metalul prețios „vedetă” la începutul anului 2013, după o creștere de circa 9% a cotației sale, exprimate în dolari, în condițiile în care aurul a înregistrat o scădere de 4,5%. Paladiul, aflat pe trend ascendent, a înregistrat, în prima jumătate a lunii martie 2013, un preț neatins din septembrie 2011, pe fondul unui deficit de ofertă (rezervele Rusiei, cel mai mare producător de paladiu, sunt în scădere, iar producția RSA, cel de al doilea mare producător de paladiu, a fost afectată de conflicte de muncă). La rândul ei, **platina** a raportat o creștere de 3% în 2013.

Se apreciază că, atât la **paladiu**, cât și la **platină**, prețurile au toate șansele să se mențină pe paliere ridicate, susținute de înviorarea activității în principalele sectoare utilizatoare, odată cu relansarea economică previzibilă începând cu anul 2014, mai ales dacă producția acestor metale va continua să întâmpine dificultăți. Pricop (2013) informează că peste 60% din cererea mondială de paladiu provine din sectorul industriei producătoare de catalizatori auto, pe locul următor situându-se produsele electronice, sectoare cu cerere în creștere, pe fondul unor previziuni nefavorabile privind raportul dintre ofertă și cerere. Industria catalizatorilor și producția de bijuterii reprezintă o mare parte a cererii de platină la nivel mondial. Producția de platină, la rândul ei, are probleme, ca urmare a livrărilor din Republica Africa de Sud, principalul producător de platină.

2. Produse agroalimentare și fibre

Ca tendință generală, mediile anuale ale cotațiilor la produse agroalimentare și fibre au crescut la cereale, la carne de bovine și de pasăre, și au scăzut la zahăr, la majoritatea uleiurilor vegetale, la cafea și cacao, la carnea de porc, precum și la bumbac. Alături de factorii specifici care au influențat evoluția prețurilor pe piața fiecărui produs în parte, o contribuție importantă la dinamica prețurilor a avut-o situația economico-financiară pe plan mondial, în continuare incertă, în 2012, cu o rată de creștere economică scăzută în țările dezvoltate (1,2% față de 1,6% în 2011), ca și în țările emergente (5,1% față de 6,4% în 2011).

GRÂU. Cotația medie anuală a grâului american roșu moale nr. 2, la Bursa din Chicago, a fost, în anul 2012, de 276,56 dolari/tonă, comparativ cu

262,50 dolari/tonă în 2011 (+5,35%). Mediile lunare ale cotațiilor înregistrate în 2012 s-au situat între 231 - 241 dolari/tonă în perioada ianuarie - iunie, pentru ca în iulie - decembrie să evolueze între 300 - 325 dolari/tonă, nivelurile minim și maxim în cadrul anului fiind de 231,48 dolari/tonă (în aprilie, nivel apropiat de cel din ianuarie) și, respectiv, 325,83 dolari/tonă (în septembrie). În prima jumătate a anului 2012, cotațiile medii la grâul american roșu moale nr. 2, la Bursa din Chicago, au fost cu aproape 17% mai mici comparativ cu semestrul I 2011, pe fondul unui trend în general negativ, atât ca medii lunare (mai atenuat în martie și mai ales în iunie), cât și ca medii trimestriale. În a doua jumătate a anului, cotațiile medii lunare au crescut comparativ cu 2011, ca și cele trimestriale, cele mai mari majorări înregistrându-se în trimestrul IV și în special în luna noiembrie (+40,66% față de noiembrie 2011). Pe parcursul anului, cotațiile au oscilat între 231,5 - 241,0 dolari/tonă în primul semestru (media semestrului I fiind de peste 236 dolari/tonă), pentru ca în semestrul II nivelul acestora să depășească 300 dolari/tonă, situându-se timp de 5 luni între 316,5 - 325,8 dolari/tonă (cu mult superior mediilor lunare din 2011 (când, cu excepția lunii februarie, acestea s-au situat cu, și cu mult sub, 300 dolari/tonă). Ele au atins nivelurile maxime din ultimii 3 ani, dar au rămas sub nivelurile record din perioada decembrie 2007-martie 2008. Factorul principal care a determinat această ascensiune a cotațiilor grâului în a doua jumătate a anului 2012 l-a constituit seceta, care a afectat majoritatea țărilor producătoare de grâu, anul 2012 fiind unul dintre cei mai secetoși dintre ultimii ani, și care a afectat recoltele de pe întinse suprafețe cultivate cu grâu (prognozele indică o reducere de cel puțin 6% a recoltei, în timp ce pentru consum s-a estimat o scădere inferioară, de peste 3%, iar pentru stocuri - de 8,6%).

PORUMB. Cotația medie anuală a porumbului american galben nr. 2, la Bursa din Chicago, a fost, în 2012, de 272,08 dolari/tonă, comparativ cu 267,43 dolari/tonă în 2011 (+1,74%). Evoluția mediilor lunare în 2012 comparativ cu 2011 indică, de asemenea, un trend negativ în cursul primului semestru, și în special în trimestrul al doilea, cu scăderi de peste 16%, și un trend pozitiv în semestrul II, mai pronunțat în trimestrul IV, cu creșteri de 18-19%. Ca nivel, cotațiile medii lunare și semestriale s-au menținut sub 300 dolari/tonă, cu excepția lunii august, când s-a înregistrat cea mai mare

cotație medie lunară din cursul anului analizat (316,34 dolari/tonă), dar și a lunii septembrie (300,54 dolari/tonă). Mediile lunare cele mai mici s-au înregistrat în lunile mai (236,61 dolari/tonă) și iunie (237,47 dolari/tonă). Factorul principal care a influențat evoluția cotațiilor porumbului, în speță majorarea din a doua parte a anului, l-a constituit seceta severă care s-a abătut în vara anului 2012 asupra SUA, cel mai mare producător, consumator și exportator de porumb din lume.

ZAHĂR. Prețurile la zahăr - brut și rafinat - au înregistrat o scădere de peste o cincime, mediile anuale în 2012 fiind de 477,36 dolari/tonă la zahăr brut (-23,25%) și de 578,28 dolari/tonă (-20,84%, comparativ cu mediile anuale 2011) la zahăr rafinat. Cotațiile medii lunare s-au înscris, la zahăr brut, între 561,65 dolari/tonă, în martie, și 412,17 dolari/tonă, în decembrie, iar la zahăr rafinat, între 665,58 dolari/tonă, în februarie, și 501,18 dolari/tonă, în decembrie. Ca tendință, zahărul brut a înregistrat un trend negativ mai accentuat comparativ cu zahărul rafinat. În 9 din cele 12 luni ale anului, s-au înregistrat medii lunare cu peste 20% sub cele corespunzătoare din 2011, și în 4 luni - cu peste 26% mai mici. Cele mai mici scăderi s-au înregistrat în intervalul martie-mai, cu un minim de -11,34% la nivelul lunii aprilie, iar cele mai mari scăderi - în intervalul august - octombrie, cu un maxim de -31,65% la nivelul lunii septembrie. Cotațiile la zahăr rafinat au înregistrat, de asemenea, scăderi ale mediilor lunare, trimestriale și semestriale de ordinul a 2 cifre, în general mai mici, însă, comparativ cu cele înregistrate de zahărul brut (limitate de capacitatea de rafinare), fiind cuprinse, ca ordin de mărime, între -13,6% (în martie și mai) și -28,31% (în august), cu observația că începând din iunie, scăderile mediilor lunare au depășit lună de lună 22%. Principalul factor care a influențat evoluția prețurilor pe piața mondială a zahărului l-a constituit oferta excedentară, reflectând un avans important al producției față de consum și majorarea stocurilor în majoritatea țărilor producătoare, acestea din urmă tinzând către un nivel record la nivel mondial.

ULEIURI VEGETALE. Cotațiile medii anuale la principalele tipuri de uleiuri vegetale au tins în general să scadă în 2012, comparativ cu 2011, reflectând în principal impactul condițiilor meteorologice nefavorabile (seceta din vara anului 2012) asupra culturilor de semințe oleaginoase. Cea mai mare scădere s-a înregistrat la uleiul de palmier (-13,9%), urmat de

uleiul de rapiță (-9,4%), care deține o pondere de 15% în producția mondială de uleiuri vegetale, uleiul de floarea soarelui (-7,2%) și uleiul de soia (-5,6%; soia boabe deține cea mai mare pondere, de peste 55%, în producția de semințe oleaginoase, iar producția de ulei de soia reprezintă peste 27% din producția mondială de uleiuri). A făcut excepție uleiul de arahide, cu o creștere a cotației medii anuale de 28,8% în 2012/2011. Uleiul de arahide a înregistrat și în 2012 (ca și în anii anteriori) cel mai ridicat nivel al cotației medii anuale - 2.425 dolari/tonă - fiind urmat la mare distanță de uleiul de floarea soarelui, cu 1.263 dolari/tonă, uleiul de rapiță, cu 1.240 dolari/tonă, uleiul de soia, cu 1.227 dolari/tonă, și uleiul de palmier, cu cel mai scăzut nivel de preț, de 976 dolari/tonă. Uleiul de palmier deține ușor peste o treime din producția și din consumul mondial de uleiuri vegetale și circa două treimi din schimburile internaționale cu aceste produse, fiind favorizat în bună măsură și de nivelul - mai scăzut - al prețului, comparativ cu celelalte uleiuri

CAFEA, CACAO. Mediile anuale ale cotațiilor la cafea au scăzut, cu circa 31% la cafea Arabica, la 3.857 dolari/tonă în 2012, și cu circa 8% la cafea Robusta, la 2.016 dolari/tonă, ca și la cacao boabe, cu 18-19%, la 2.443 dolari/tonă (cacao nr. 7, CIF, Bursa de la Londra), pe fondul unei oferte excedentare.

CARNE. Prețurile la carne au evoluat diferențiat, reflectând acțiunea mai multor factori, între care mărimea efectivelor de animale sau păsări, evoluția ofertei de furaje și a prețului furajelor (afectate de condițiile meteorologice neprielnice), modificări în structura consumului de carne etc. La Bursa din Chicago, prețurile medii de desfacere cu ridicata la vite de măcelărie au crescut cu 7,08% în 2012, la o medie anuală de 2.704,41 dolari/tonă, în timp ce prețurile medii la porci vii au scăzut în medie cu aproape 6% în 2012, la o medie anuală de 1.873,27 dolari/tonă. Prețurile la carnea de pasăre (piața SUA, reprezentativă pentru acest produs) au înregistrat o tendință de creștere.

BUMBAC. Piața internațională a bumbacului s-a caracterizat, în anul 2012, prin reduceri accentuate ale prețurilor, mai pronunțate în prima jumătate a anului, reflectând o cerere redusă pe fondul unei oferte abundente (determinată în principal de majorarea producției mondiale din sezonul 2011/12 la un nivel record, precum și de existența unor stocuri

record la nivel mondial, acestea înregistrând cel mai ridicat nivel din ultimele 5 sezoane). Mediile anuale ale cotațiilor bumbacului la Bursele din New York și Liverpool au scăzut cu circa 41-42% în 2012/2011, la 1.763,96 dolari/tonă pentru bumbacul american (față de 3.036,14 dolari/tonă în 2011) și la 1.969 dolari/tonă pentru bumbacul Index „A” (față de 3.342,06 dolari/tonă în 2011).

3. Țiței și produse petrolier

ȚIȚEI. Prețurile țițeiului au înregistrat modificări minore în anul 2012, comparativ cu 2011. Media prețurilor la țițeiul Brent (Anglia), pe piața spot din Rotterdam, a fost de circa 112 dolari/baril (depășind cu numai 0,72 dolari/baril nivelul din 2011), iar ecartul mediu față de țițeiul de referință american West Texas Intermediate (WTI - SUA) s-a menținut în jurul valorii de 16 dolari/baril. În general, în 2012, prețurile țițeiului s-au caracterizat printr-o volatilitate relativ accentuată, fluctuând într-o bandă de circa 40 de dolari/baril. Principalii factori care au influențat dinamica prețurilor țițeiului în 2012 au fost datele privind creșterea economică și riscurile geopolitice (în special tensiunile din Orientul Mijlociu și Africa, embargoul UE și sancțiunile SUA împotriva Iranului, generate de conflictul dintre statele occidentale și Iran în legătură cu programul nuclear al acestuia), dar și factorii legați de evoluția ofertei (capacitatea suplimentară de producție, deciziile OPEC, situația investițiilor, evoluția stocurilor) și de evoluția cererii (cererea agregată mai slabă, condițiile meteorologice) sau factorii financiari (măsurile de relaxare fiscală, evoluția cursului de schimb dolar/euro).

PRODUSE PETROLIERE. Prețurile produselor petroliere, pe piața spot din nord-vestul Europei, CIF cargouri, au înregistrat, în anul 2012, creșteri în general modeste, mai accentuate la benzina cu CO 95 (+5,2%), urmată de păcura cu 3,5% sulf (+4%) și distilatele medii (+ 2,5-3%), reflectând situația cvasistaționară a prețului țițeiului, pe un fond de volatilitate relativ accentuată.

x x x

Perspectivile pe termen scurt referitoare la piața internațională a materiilor prime în ansamblul său, așa cum ilustrează prețurile la termen, indică scăderi semnificative pentru toate grupele principale de produse,

inclusiv țiței și produse petroliere. Conform previziunilor Fondului Monetar Internațional (IMF, 2013), prețurile pe ansamblul materiilor prime sunt prognozate să scadă cu 2% în 2013, comparativ cu 2012, pe fondul îmbunătățirii situației ofertei în toate sectoarele.

În **sectorul energiei**, se prevede ca prețurile să scadă cu aproape 3%, pe seama îmbunătățirii ofertei, în special la țiței brut, inclusiv prin creșterea însemnată a producției în țările non-OPEC și în special în America de Nord, unde SUA va continua să își diminueze importurile de țiței brut. Scăderea prețurilor la țiței reflectă atât o creștere a producției globale, cât și diminuarea cererii în țările dezvoltate industrial, pe fondul ameliorării eficienței energetice a autovehiculelor, cât și sub presiunea nivelului înalt al prețurilor. Prețul gazului natural se prevede, însă, să crească, reflectând în principal o majorare de 34% a prețurilor la gaze în SUA, menită să sprijine dezvoltarea producției de gaze de șist. Prețurile la gaze naturale lichefiate (LNG), în Japonia, sunt prognozate să scadă în continuare, pe fondul declinului cererii pe măsură ce își revine producția de energie nucleară, iar prețurile la țiței scad. Prețurile la cărbune se prevede să scadă, reflectând creșterea ofertei și nivelul moderat al cererii, parțial din cauza constrângerilor determinate de protecția mediului.

Prețurile **produselor agroalimentare** sunt proiectate să scadă cu peste 2%, cu condiția ca vremea să evolueze normal și să favorizeze recoltele, în timp ce prețurile la băuturi sunt prognozate să scadă cu circa 12%, dată fiind oferta abundentă. Potrivit prognozelor FMI, prețurile produselor agroalimentare sunt proiectate să crească moderat, dar este posibil să rămână ridicate în prima jumătate a anului 2013, ca urmare a ofertei limitate de marfă, în special la porumb, soia boabe și grâu.

Prețurile la **metale** sunt prevăzute, în schimb, să crească cu peste 3%, în consonanță cu redresarea economică globală și sporirea cererii, în special în China, actor de seamă pe majoritatea piețelor de materii prime.

Analizii FMI apreciază că **există, totuși, o serie de factori care pot modifica perspectiva scăderii prețurilor la materii prime, dincolo de amploarea, mai mică sau mai mare, a ritmului de creștere al economiei mondiale și în special a economiilor emergente. Și se consideră că riscurile ca prețurile să crească apar a fi mai pronunțate comparativ cu**

riscurile ca prețurile să scadă. În domeniul ofertei, de exemplu, o repetare a problemelor care au afectat piețele produselor energetice și piețele metalelor comune în ultimul deceniu (accidente, întârzieri de proiecte, insuficiența unor echipamente sau a lucrătorilor calificați) ar putea conduce, din nou, la deficite de marfă pe piață și creșteri de prețuri. Un factor suplimentar de impulsioneare a prețurilor îl poate constitui creșterea sporită a cererii (atât pentru consum intern, cât și pentru acumulare de stocuri) pe piața Chinei. Pe piața țițeiului, pot apărea, de asemenea, factori de presiune asupra prețurilor, cum ar fi tensiunile geopolitice din regiunile producătoare de țiței din Orientul Mijlociu și Africa, deficite sau un șoc major în aprovizionare. În cazul produselor agricole, factorul decisiv îl constituie evoluția condițiilor meteorologice, care poate favoriza sau, dimpotrivă, poate afecta recoltele, exercitând presiune asupra prețurilor, în special în cazul porumbului, unde stocurile se situează la niveluri istoric joase. Dar pot apărea și riscuri de scădere a prețurilor, cum ar fi creșterea peste nivelurile prognozate a ofertei, de exemplu la țiței, gaze sau metale.

x x x

Un factor important de care trebuie să se țină seama în analiza evoluțiilor de pe piața materiilor prime este **poziția Chinei, de actor principal, cu un rol de necontestat pe piața mondială a produselor analizate.**

Dezvoltarea rapidă a economiei chineze - cu un ritm susținut de creștere economică, de 10% în medie pe an în primul deceniu al mileniului - și angajarea ei, de mai multe decenii, într-un proces ambițios de industrializare, modernizare și urbanizare au antrenat o creștere considerabilă a consumului de resurse, care a depășit sistematic producția internă, China fiind de altfel unul dintre producătorii importanți la multe dintre aceste produse (de exemplu, această țară deține circa 40% din producția mondială de zinc rafinat și circa 45% din producția mondială de plumb rafinat, ponderile în consumurile mondiale respective fiind ușor superioare celor din domeniul producției). Astfel, în decurs de un deceniu, China și-a majorat consumul de minereu de fier de trei ori, iar consumul de aluminiu de patru ori (20% în medie pe an); a crescut consumul de oțel - în medie cu 16% pe an, consumul de cupru - cu 13%, consumul de nichel - cu

23% etc., China devenind cel mai mare consumator de materii prime din lume.

Încă din deceniului anilor '90 și mai ales la începutul mileniului, China a devenit, treptat, importatoare netă de petrol (deși se numără între principalii producători mondiali), cărbuni, crom, cobalt, aluminiu, cupru, minereu de fier, mangan, nichel, cositor (larg utilizat în industria electronică). Necesarul de resurse al acestei țări se așteaptă să crească, China având obiective importante în materie de urbanizare (populația urbană se prevede să crească de la 46,5% în prezent la 65% în 2050) și modernizarea infrastructurii (dezvoltarea rețelei de linii ferate, care se prevede să atingă 16.000 km și să permită racordarea a 70% din orașele cele mai importante, reprezintă, de exemplu, un obiectiv care a atras interesul marilor producători de cupru și a burselor de metale în general).

China reprezintă un actor de seamă pe piețele internaționale ale materiilor prime. Ea influențează considerabil cererea și implicit evoluția prețurilor pe majoritatea piețelor acestor produse, exercitând un rol foarte important în evoluția cotațiilor la principalele burse de mărfuri din lume.

Acest rol al Chinei este potențat și de puterea financiară a țării: China dispune de resurse financiare enorme. Potrivit Yao Wei (2013), economist la grupul francez Société General - sucursala din Hong Kong, rezervele valutare ale Chinei au crescut de 7,2 ori în perioada 2004-2012, fiind estimate la 3.300 miliarde de dolari la finele anului 2012, cifră care „depășește de 2 ori suma necesară pentru a cumpăra aurul deținut de toate băncile centrale din lume”. Circa două treimi din rezervele de valută ale Chinei sunt în dolari, iar un sfert în euro. Un comentariu interesant, în legătură cu acest subiect, evidențiază faptul că, în prezent, China încurajează companiile și populația să păstreze sume mari în valută, strategie cunoscută ca „ascunderea valutei la populație”, astfel că rezervele statului ar putea „să scadă gradual” (Yao Wei, 2013).

x x x

În context, foarte important considerăm a menționa și faptul că Bursa de Metale de la Londra (London Metal Exchange - LME), la 137 de ani de existență, a acceptat - după un proces de licitare care a durat 9 luni, cu oferte din partea InterContinental Exchange, CME Group și NYSE Nasdaq - să fie

preluată de Hong Kong Exchanges and Clearing (HKEx), valoarea tranzacției fiind de 1,4 bilioane lire sterline. HKEx va păstra brandul pieței, de LME, și va continua să funcționeze și să fie reglementată la Londra, menținând totodată sistemul, unic, de strigare liberă, cunoscut ca „ringul bursei”, LME fiind ultima bursă din Europa care utilizează acest sistem.

Tranzacția reunește **LME**, care reprezintă 80% din opțiunile și contractele la termen pentru metale de bază la nivel mondial, și **China**, care reprezintă 42% din consumul mondial de metale.

BIBLIOGRAFIE

1. Cartas, M., Bumbac, C., Stoian, F., Pașilea, C., Dragomirescu, A., Bălan, E., Zamșa, S., Mereoru, S., Ghițac, D., Papatulică, M., (Mai, 2013). *Principalele tendințe ale producției, comerțului și prețurilor unor produse de bază, materii prime și produse industriale pe plan mondial în anul 2012 și perspective pentru 2013*. București, Institutul de Economie Mondială.
2. Financial Times (2013). *Markets Data*. Disponibil la: <http://markets.ft.com/research/Markets/Data-Archive>
3. International Monetary Fund. (April, 2013). *World Economic Outlook: Commodity Market Review*, Washington D.C., accesată la adresa: http://www.imf.org/external/np/res/commod/pdf/CommodityMarketReview_April2013.pdf
4. Pricop, R. (Martie, 2013). Uitați de aur, paladiul este noua vedetă între metalele prețioase: plus de 9% în 2013. *Ziarul Financiar*. Disponibil la: <http://www.zf.ro/burse-fonduri-mutuale/uitati-de-aur-paladiul-este-noua-vedeta-intre-metalele-pretioase-plus-de-9-in-2013-10667567>
5. Popescu, V. (Martie, 2013). Prețul aurului, în cădere liberă, cu cel mai prost început de an din ultimul sfert de secol. *Ziarul Financiar*. Disponibil la: <http://www.zf.ro/business-international/pretul-aurului-in-cadere-libera-cu-cel-mai-prost-inceput-de-an-din-ultimul-sfert-de-secol-10662557>
6. Radu, A. (Martie, 2013). Piața metalelor prețioase va oferi surprize în 2013, noile „vedete” fiind paladiul și platina. *Agerpres*. București. Disponibil la: <http://www.agerpres.ro/media/index.php/economic/item/181952-Piata-metalelor-pretioase-va-oferi-surprize-in-2013-noile-vedete-fiind-paladiul-si-platina-analiza.html>
7. U.S. Department of Agriculture. (2013, April). *Grain, World Markets and Trade*. Washington, DC. Disponibil la: <http://usda01.library.cornell.edu/usda/fas/grain-market//2010s/2013/grain-market-04-10-2013.pdf>
8. U.S. Department of Agriculture. (2013, March). *Oilseeds : World Markets and Trade*. Disponibil la: <http://usda01.library.cornell.edu/usda/fas/oilseed-trade//2010s/2013/oilseed-trade-03-08-2013.pdf>
9. U.S. Department of Agriculture. (2013, November). *Sugar: World Markets and Trade*. Washington, DC. Disponibil la: <http://usda01.library.cornell.edu/usda/fas/sugar//2010s/2013/sugar-05-23-2013.pdf>
10. Yao, W. (2013, May 18). On the Move Asia [Bloomberg television broadcast]. Washington DC: Bloomberg TV.